

[Ministeren for Grønland.]

misse i almindelighed bevarer sin ret til enkepension, såfremt ægteskabet har bestået i mindst 5 år. Denne ret skal anføres udtrykkeligt i skilsmissebevillingen eller dommen, og den kan ikke ændres i medfør af § 71 i lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning.

I forbindelse med justitsministerens genfremsættelse af forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning er det derfor påkrævet at ændre den nævnte henvisning i den grønlandske tjenestemandsløvs med henvisning til de regler om ændring af aftale eller afgørelse om underholdsbidrag efter separation og skilsmisse, der indgår som § 56 og § 57 i forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Forslaget til ændring af den grønlandske tjenestemandsløvs er — med undtagelse af henvisningen til lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning — enslydende med det af ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen i samme anledning fremsatte forslag til lov om ændring af lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Endvidere har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om begrænsning af alkoholforbruget i Grønland.*

Det vil fra omtale i dagspressen være en kendt sag, at drikkeriet i Grønland i de senere år har antaget en foruroligende karakter. Efter at forbruget af alkohol i årene efter spiritusordningens ophævelse i 1954 — efter en kort stigning i 1955 — derefter faldt med ca. 20 pct. i årene 1955-59, er der siden sket en voldsom stigning af importen af øl og spiritus. For perioden 1960-67 er der som helhed sket en firdobling af importen af øl. Tager man stigningen i folketallet i betragtning, viser det sig dog, at den samlede alkoholimport i den nævnte syv års periode er tredoblet.

Der er intet, der tyder på, at denne udvikling har nået sit højdepunkt. De seneste efterretninger tyder snarere på, at man må forvente en yderligere stigning i alkoholforbruget med deraf følgende social nød og menneskelige tragedier.

I erkendelse heraf nedsatte Grønlands landsråd i 1966 en ædruelighedskommission, hvori der som medlemmer også er sagkyndige henedefra, og som blandt andet fik til opgave at fremkomme med forslag til foranstaltninger, der anses for egnede til at nedsætte befolkningens alkoholforbrug.

Kommissionen henstillede i sommeren 1968 til Grønlands landsråd, at der snarest indføres tvangsmæssige foranstaltninger med henblik på en begrænsning af alkoholforbruget, og at dette sker i form af en rationeringsordning. Efter at et udvalg havde behandlet sagen og anbefalet landsrådet at følge ædruelighedskommissionens forslag om indførelse af alkoholrationering, blev forslaget vedtaget af det samlede landsråd.

Forslaget tilsigter i første omgang kun at begrænse det overforbrug af alkohol, der finder sted i Grønland.

Landsrådet har været opmærksom på ulemperne ved en rationeringsordning og har gjort sig klart, at en rationering ikke i sig selv løser alkoholproblemet i Grønland, som må ses som en del af hele den sociale situation i Grønland. Da den af landsrådet foreslåede rationeringsordning desuden er blevet kraftigt kritiseret i Grønland, har landsrådets forretningsudvalg besluttet, at sagen skal drøftes endnu en gang på den ekstraordinære samling i foråret 1969, forinden man træffer endelig beslutning om, hvorvidt restriktionerne skal indføres i form af en egentlig rationering.

Til trods for de åbenbare ulemper, som vil være forbundet med en eventuel rationeringsordning, kan man imidlertid ikke se bort fra, at selve den omstændighed, at der er mulighed for at købe alkohol i større målestok, kan indebære virkninger for det enkelte individ, som fra en samfundsmæssig synsvinkel er uønskelige, og at utraditionelle indgreb derfor kan være påkrævet. Jeg mener derfor, at man må støtte de af Grønlands landsråd igangsatte bestræbelser for at komme det voldsomme drikkeri — eller en del af dette — til livs.

Rationering af forbrugsgoder er noget, som vi her i landet ikke har kendt i en årække. Det er et alvorligt indgreb i den personlige frihed og i den almindelige næringsfrihed, noget, som altid af befolkningen vil blive mødt med modvilje og kritik. Det er derfor en alvorlig sag at gribe til

[Ministeren for Grønland.]

disse midler. Men forholdene kan gøre det nødvendigt.

Det vil måske forekomme nogen her i salen lidt ejendommeligt, at folketinget i en sag som denne ikke får forelagt et detaljeret forslag til en rationering, men af flere grunde finder jeg det hensigtsmæssigt, at loven gives som en bemyndigelse til landsrådet til selv at udforme de nærmere regler.

Dels er det Grønlands landsråd — som det også i sin tid var landsrådet, der ønskede den før 1954 gældende rationering ophævet — der har taget initiativet til løsning af alkoholproblemet i Grønland. Blandt andet er dette sket ved at nedsætte den ædruelighedskommission, som nu i et par år har arbejdet med disse uhyre vanskelige spørgsmål. Dels må man erkende, at de grønlandske politikere, der til daglig har disse problemer tæt inde på livet, vil have en særlig forståelse for nødvendigheden af at tage det usædvanlige skridt, som indførelse af rationering er, og en særlig forudsætning for at kunne vurdere, hvorledes befolkningen vil modtage disse indgreb.

Det gælder ethvert indgreb i den personlige frihed, at det vil blive følt som noget udefra kommende, som går imod éns interesser som noget, man ikke selv har haft indflydelse på. Dette gælder ikke mindst i Grønland, hvor man er meget vågen over for enhver handling, der kan tolkes som formynderskab. Man må derfor have lov til at antage, at den omstændighed, at landsrådet giver bestemmelserne om begrænsninger i forbruget, formentlig vil gøre det lettere for befolkningen at forstå bevægelsen til indgrebet.

Til slut skal jeg blot bemærke, at lovforslaget giver hjemmel til udfærdigelse af bestemmelser, som her i landet indeholdes i beværterloven, der ved kgl. anordning kan sættes i kraft i Grønland. Ved at medtage disse bestemmelser følger man en tradition siden 1955, hvor landsrådet vedtog de første bestemmelser om udskænkning og forhandling af spiritus i Grønland.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Endelig skal jeg herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov for Grønland om afgift af motor køretøjer*.

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget anvendes landskassens midler til finansiering af en række opgaver, der er henlagt til Grønlands landsråd og de grønlandske kommunalbestyrelser, herunder først og fremmest opgaver inden for den sociale sektor. Herudover anvendes midlerne til dækning af udgifterne i forbindelse med landsrådets og kommunalbestyrelsernes administration.

I forbindelse med vedtagelsen af landskassens budget for 1969 har landsrådet udarbejdet et overslag over landskassens forventede indtægter og udgifter i årene 1969-71. Som det fremgår af den i bemærkningerne til lovforslaget indeholdte oversigt over landskassens anslåede indtægter og udgifter 1967-71, må det forventes, at landskassen i perioden 1969-71 vil få et samlet underskud på i alt 12,5 mill. kr., idet indtægterne i den pågældende periode anslås at ville beløbe sig til i alt 192,7 mill. kr., medens udgifterne anslås at ville beløbe sig til i alt 205,2 mill. kr. Gennemførelsen af et af landsrådet i den ordinære samling i 1968 behandlet forslag om indførelse af en rationering af spiritus m. v. i Grønland vil i givet fald yderligere forringe landskassens økonomiske situation, idet den overvejede rationeringsordning anslås at ville medføre en nedgang i de budgetterede afgiftsindtægter på 7 mill. kr. årligt.

Ud fra betragtninger om, at der med industrialisering og de stigende pengeindkomster i Grønland er opstået en mere ujævn fordeling af indkomsterne, har landsrådet drøftet mulighederne for gennem en beskatning efter evne at sikre finansieringen af de samtidig erkendte stadig mere påtrængende sociale behov.

Nærværende forslag om indførelse af